לעולם ר' יהודה ואפי' לכתחילה ולא קשיא הא דידיה הא דרביה דתניא ר' יהודה אומר משום ר"א בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר [1]שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ר"מ אומר [2]אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה והא דתני יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ר"מ היא: ר' יהודה מכשיר בקטן: (דתניא) א"ר יהודה קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד אמרו לו אין מביאין ראיה מן הקטן תניא אמר רבי קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי יהודה אמרו לו אין מביאין ראיה מן המתיר ולימרו ליה אין מביאין ראיה מן הקטן חדא ועוד קאמרו ליה חדא דקטן היית ועוד אפילו גדול היית אין מביאין ראיה מן המתיר: **מתני'** אין קורין את המגילה ולא מלין ולא טובלין ולא מזין וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: **גמ'** מנלן דאמר קרא [3]והימים האלה נזכרים ונעשים ביום אין בלילה לא לימא תיהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי דאמר ריב"ל חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום כי קתני אדיום: ולא מלין וכו': דכתיב [4]וביום השמיני ימול: ולא טובלין ולא מזין וכו': דכתיב [5]והזה הטהור על הטמא [וגו'] ביום השביעי ואיתקש טבילה להזיה: וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכו': פשיטא מ"ש שומרת יום כנגד יום מכל חייבי טבילות איצטריך סלקא דעתך אמינא תיהוי כראיה ראשונה של זב וראיה ראשונה של זב איתקש לבעל קרי דכתיב [6]זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה בעל קרי טובל ביום האי נמי ליטבול ביומיה והא ביממא לא מצי טבלה (א) דכתיב [7]כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה בליליא מיהת ליעביד בה צד שימור ותיטבול קמ"ל כיון דבעיא ספי

ספירה

לעולם ר' יהודה. ואפי' לכתחילה מכשיר ומתני' רבי יוסי היא ואפי' דיעבד לא: **והא.** דתורם לכתחילה ר' יהודה: **והא.** דברהמ"ז: **דרביה.** משמו של ר' אלעזר בן עזריה אמרה שצריך להשמיע והאי לישנא משמע לכתחילה אבל דיעבד יצא: **והשתא דאתית להכי.** לאשמועינן הא פלוגתא דר' יהודה ור"מ: **אפי' תימא ר' יהודה.** דאמר בק"ש יצא דיעבד אין לכתחילה לא ומתני' נמי לכתחילה הוא דפסלה לחרש ור' יהודה היא והך דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקשיא לך הא דיהודה בריה דר' שמעון בן פזי מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ר"מ היא דמכשר לכתחילה: **מן המתיר.** ר' יהודה שקרית לפניו הוא המתיר את הקטן ואין לך להביא ראיה ממנו שהרי רבים חולקין עליו: **מתני' ולא טובלין.** משיגיע שביעי לזב ולטמא מת אין אומרים משחשיכה בכניסת שביעי ראוי לטבול אע"ג דלילה תחילת יום היא הכא יום בעינן אבל משעבר היום מותר לטבול בלילה. ובגמרא יליף לה לכולהו: **וכן שומרת יום כנגד יום.** בגמרא מפרש מאי שנא דנקט להא תו באנפי נפשה הא תנא ליה אין טובלין: **עד הנץ החמה.** שילא מספק לילה: **וכולן שעשו כו'.** דמעלות השחר יממא הוא אבל לפי שאין הכל בקיאין בו צריכין להמתין עד הנץ החמה: **גמ' כי קתני.** עד שתהא הנץ החמה אדיום אקרייה שניה וקאמר שיהא של יום ביום: **ואיתקש טבילה.** דכתיב בסיפיה ורחץ במים וה"ה לזב וזבה: ה"ג **פשיטא מאי שנא שומרת יום כנגד יום כו':** **שומרת יום כנגד יום.** לאחר שכלו שבעה ימי נדה נכנסין י"א יום הקרויין ימי זיבה שאם תראה בהן ג' ימים רצופין הרי היא זבה וטעונה ספירת שבעה וקרבן ואם תראה יום אחד שומרת יום למחרת וטובלת. ומקרא יליף לה בתורת כהנים(י) ומייתי לה בשמעתא בתרייתא דמסכת נדה(כ): **סיפוי.** הך ראיה של זבה כראיה ראשונה של זב דאיתקש לבעל קרי דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע חדא זיבה כתיב הכא והיינו ראיה ראשונה ואשר תצא ממנו שכבת זרע היינו בעל קרי: **משום דכתיב יהיה** גרסינן. כל ימי זוב טומאתה כמשכב נדתה יהיה לה והך קרא בראיית שומרת יום כנגד יום קאי מרבוי כל ימי דרשינן לה במסכת נדה (דף עג.) ואמרינן התם יהיה לה מלמד שסופרת אחד לאחד קצת מיום המחרת. הלכך בלילה מיהת תטבול דעבדה קצת שימור:

קמ"ל

ולא טובלין ולא מזין **אלא** ביום. קשיא דהתנן במסכת פרה (פי"ב משנה י"א) אין טובלין האזוב בלילה ומזין ביום אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזין עליו ביום והכא אמרינן דצריך לטבול ביום ופר"ת דשתי טבילות הן אחת לפני הזאה כדי לקבל הזאה ואותה הויא בלילה כדתנן במסכת יבמות (דף מו:) ואחת לאחר הזאה והיינו ההיא דכתיבא בקרא והויא הויא ביממא והכי נמי משמע פ"ב דכריתות (דף ט.) דאיכא טבילה לפני ההזאה דקאמרינן מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים והרצאת דמים נפקא לן מויזרוק את הדם וטבילה נפקא לן משום דגמירי דאין הזאה בלא טבילה לפניה כדי לקבל הזאה והזאת פרה במקום אותה הזאה עומדת ואם כן צריך טבילה לפניה * וגם צריך טבילה לאחריה דהא בספרי קתני שאם הקדים טבילה להזאה לא עשה ולא כלום אלמא שיש טבילה לאחר הזאה כדמשמע התם ואחת קודם ההזאה כדמשמע בכריתות ובכמה מקומות בגמרתנו שמזכיר טבילה לפני ההזאה ומ"מ קשה הכא באיזה טבילה איירי אי בטבילה דלפני ההזאה כדמשמע לישנא דנקט טובלין ברישא אם כן הויא אפילו בלילה כדפרישית ואי איירי באותה שלאחר הזאה מאי איריא משום דאיתקש להזאה תיפוק ליה משום דהויא לאחר ההזאה ואינה אלא ביום ולמעוטי לילה שלאחר ההזאה דהיינו ליל שמיני לא איצטריך דכיון דעבר שביעי פשיטא דמותר לטבול בכל עת שירצה וגם רש"י פירש כן דמשעבר היום מותר לטבול בלילה לכך נראה כפירוש ריב"א דהכא איירי בטבילת אזוב דהויא ביממא כדתנן במסכת [פרה שם] ולהכי נקט טובלין ואח"כ מזין וה"ג משמע בירושלמי דמייתי קרא דוטבל והזה למדרשא דאתקש טבילה להזאה והיינו טבילת אזוב (ט)ומיהו קשה לר"י דהא אמר בשלהי מסכת יומא (דף פח.) הזב והזבה יעשו את (כ) טבילתן ביום ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטביל פירוש אחר שהתפלל תפלת המנחה דתפילת נעילה יכול הוא לאומרה בלילה ופשיטא דהיינו ביום שלאחר ההזאה דאי [illegible] ההזאה היאך מותר לטבול ביום הכפורים אי משום דטבילה [illegible] מליה מכל מקום ההזאה [illegible] כדאמר פרק אלו דברים (פסחים דף סה:) [illegible] אם תפרש שהזה מאתמול ועכשיו הוא טובל [illegible] טבילה בזמנה ולא דחיא יום הכפורים וי"ל שקיבל [illegible] אי בשוגג או שעבר והזה:

דכתיב וביום השמיני ימול. קשיא דבפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא (שבת דף קלב. ושם) [illegible] קרא לומר אפילו בשבת ומכן שמונת ימים דריש ולא בלילה ותניא התם כוותיה דרבי יוחנן וי"ל דהכא [illegible] הפשוטה יותר כראיית נגעים(י) והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה בלילה אם כן הויא מצות עשה שהזמן גרמא [illegible] וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה [illegible] היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא [illegible] דליכא כרת ומנייהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא [illegible] נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר (ל)דנוהגין בין ביום בין בלילה(מ):

מאי שנא שומרת יום כנגד יום וכו'. אי ולא טובלין דלעיל איירי בטבילת אדם אתי שפיר דבעי מאי שנא שהזכיר בפני עצמה אבל אי איירי בטבילת אזוב צריך לפרש הכי מאי שנא שהזכיר שומרת יום לומר שהיא ביום מכל שאר חייבי טבילות:

ספירה

מסורת הש"ס

א) [ע"ל תנה:], ב) [תוספתא פ"ב], ג) [סנהדרין נב:], ד) [תוספתא פ"ב], ה) [פרה סוף פי"ב], ו) [לעיל ד.], ז) [מגוהג מהלכתא דוכים פרק ח], ח) [דף עג.], ט) [ועי' תוס' יבמות מו: ד"ה דאין], י) [סנהדרין לד: ועי' תוספ' שם ד"ה דכתיב ובתוס' מו"ק ח. ד"ה נפקא ותוס' זבחים קח. ד"ה והתורין], כ) [יבמות עב:], ל) [ועי' תוס' יבמות עב: ד"ה אין ותוס' קידושין כט. ד"ה אותו].

◆

תורה אור השלם

1. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: דברים ו ד
2. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: דברים ו ו
3. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח
4. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: ויקרא יב ג
5. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט יט
6. זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע לְטָמְאָה בָהּ: ויקרא טו לב
7. כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל יְמֵי זוֹבָהּ כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה לָּהּ וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ: ויקרא טו כו

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' וגם צרי' טבילה לאחריה. ע' חגיגה דף כג ע"א תוס' ד"ה עשאוהו: **בא"ד** דאי לפני ההזאה היאך מותר לטבול ביוה"כ. ע' שבת דף קיא ע"א תוס' ד"ה לא פ"ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא מצי טבלה משום דכתיב כל: **(ב)** תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' הזב והזבה וטמאת מת טובלין כדרכן ביום הכפורים ר' יוסי אומר:

◆

מוסף רש"י

ולשנותה ביום. זכר לנס שהיו זועקין בימי צרתן יום ולילה (לעיל ד.).

עין משפט נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סימן תרפז סעיף א:
לז ב מיי' פ"א מהלכות מילה הלכה ח סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסב סעיף א:
לח ג מיי' פ"א מהלכות מקואות הלכה ו סמג עשין רמח:
לט ד מיי' פי"א מהל' פרה אדומה הלכה א סמג עשין רלג:
מ ה מיי' פ"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ט סמג לאוין קיא ועשין רמג טור יו"ד סימן קפג:

◆

רבינו חננאל

ופרקינן לעולם תרווייהו ר' יהודה היא והא דתני חרש תורם לכתחילה דידיה. ומתניתין דאוקימנא דאיעבד והא דתני ואם בירך יצא תני לה ר' יהודה משמיה דרביה. דתניא ר' יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר שמע ישראל, השמע לאזניך לכתחילה מה שאתה מוצא מפיך. ר' מאיר אומר כשהוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך, אחר כוונת הלב הן הן הדברים, כלומר אין צריך להשמיע ואפילו לא הוציא הדברים מפיו אלא בירך בלבו יצא. והדר אוקימנא למתניתין ר' יהודה לכתחילה לא יקרא החרש ודאיעבד אם קרא יצא. וכן אם בירך בלבו לכתחילה לא, אבל בדיעבד יצא. והא דתני חרש תורם לכתחילה ר' מאיר היא. תניא אמר ר' קטן הייתי וקראתיה למעלה מר' יהודה (וכו'). אמרו חדא דקטן הייה ואין עדות מקטן. ועוד ר' יהודה שקרית למעלה ממנו מכשיר הוא ואין מביאין ראיה מן המתיר. וקיימא לן כלישנא בתרא דרב יוסף דאמר (ברכות טו, ב) מחלוקת בקריית שמע אבל בשאר מצוות דברי הכל יצא. ואמר רב חסדא אמר ר' שילא הלכתא כר' יהודה. ועוד אמר הלכתא כר' יהודה שאמר משום ר' אליעזר בן עזריה. הילכך לכתחילה לא מוקמינן חרש מדבר ואינו שומע למפרס על שמע ולברך ברכת המזון ואי עבד שפיר דמי. **ירושלמי** ר' יוסי אומר כתיב והאזנת למצותיו, השמע לאזניך מה שאתה מוצא מפיך. בר קפרא אמר צריך לקרותה בפני הנשים והקטנים שאף הן היו בספק נפשות. **[מתני']** אין קורין את המגילה אלא ביום, שנאמר והימים האלה נזכרים ונעשים וגו', ביום ולא בלילה. והני מילי בקריאה של יום, כדקתני ולשנותה ביום. ולא מוהלין, דכתיב וביום השמיני ימול. **ולא טובלין** ולא מזין, דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי, ואיתקש טבילה להזאה שנאמר והזה ורחץ. אלו כולן וכן שומרת יום כנגד יום כגון שראתה בי"א יום שבין נידה לנידה שהן ימי זיבה, הדין לישב שלא תגע בדבר ולא תטהר למחר יום כולו(נ) ואם לא ראתה בו דם טובלת ביום שלישי (א)לראייתה משתנץ החמה וטהורה אבל קודם שתנץ החמה לא. **ירושלמי** כל חייבי טבילות טבילתן ביום, נידה ויולדת טבילתן בלילה. נידה שעובר זמנה, פירוש אחר שבעת ימים לנידה דאורייתא או אחרי(ו) שבעה נקיים (ו)(ל)ספק זבה, טובלת בין ביום בין בלילה. **דרש** ר' חייא בר בא לצוריא, נידה שעובר זמנה טובלת אפילו ביום. תמן אמרו אפילו עובר זמנה לא, מפני חמותה ומפני כלתה. **אשה** משל בן[י]ת רבותינו ראוה טובלת כדרכה ביום ואמרו עוברת זמן היתה. נידה שנאנסה וטבלה ר' שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות. ר' אלעזר משום ר' חנינא טמאה בין לביתה בין לטהרות, שנאמר וכבס שנית וטהר, מה הראשונה לדעת שנאמר וצוה הכהן וכבסו, אף שנייה לדעת.

א) עי' נדה ע"ב. ובמשנה טבלה ביום שלאחריו כו' וצ"ע.